

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О СУДИЈАМА

Имајући у виду одредбе члана 40. Пословника Владе ("Сл. гласник РС", бр. 61/06 - пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11 и 30/13), који прописује садржину објашњења које анализа као прилог нацрта закона треба да садржи, имајући у виду смисао ове одредбе Пословника (између осталог да пружи објашњења какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди, нарочито малим и средњим предузећима, као и да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција), али и специфичност и значај Закона о судијама чије се измене и допуне нацртом закона предлажу, систематика и садржина ове анализе биће томе прилагођена.

Одређивање проблема које нацрт закона треба да реши

Закон о судијама ("Сл. гласник РС", бр. 116/08, 58/09 - одлука УС, 104/09, 101/10, 8/12 - одлука УС, 121/12 и 124/12 – одлука) донет је 2008. године, а примењује се од 1. јануара 2010. године.

Током примене овог закона пракса је показала да поједине одредбе, а посебно одредбе које су везане за независност судије, као и друга начела која гарантују његов положај, одредбе везане за премештај и упућивање судије у други суд, јавност у избору судија и председника судова, као и одредбе о дисциплинској одговорности, треба прецизирати и допунити.

Такође, пракса је показала да поједине одредбе Закона о судијама нису доследно спроведене и због нејасног поступка који је прописан, због чега их је неопходно изменити, како би се могле ефикасно применити и спровести.

Циљ који се постиже

Циљ измена и допуна Закона о судијама је доследна примена уставних одредби које уређују положај судије и усклађивање са међународним стандардима који се односе на ову област.

Да би се постигао ефикаснији рад судова, а самим тим и ефикасније остваривање права грађана у судским поступцима, пре свега је неопходно изменити постојеће законе који уређују положај судија и рад судова, како би се створио неопходан нормативни оквир

за даље активности у циљу побољшања рада правосуђа у Републици Србији. Наведене измене истовремено представљају и доследно усаглашавање са међународним стандардима који гарантују независност судије и његово потчињавање само Уставу и закону.

Истовремено, циљ и овог закона заједно са осталим законима из области правосуђа је да се успостави делотворно, ефикасно, модерно и економично правосуђе ради остваривања права на једнак и једноставан приступ суду - правди, ефикасно решавање предмета и смањење нагомиланих заостатака.

Остваривање постављених циљева није могуће без одговарајућег законског оквира имајући у виду већи број одредаба Устава на основу којих се законом уређују одређена питања у вези са положајем судија (чл.148. став3, 150. став 2.,152.став 2.).

У погледу законских решења, између осталог, имајући у виду решења у упоредном праву прецизиране су одредбе о могућности наплате штете коју судија проузрокује неправилним радом, као и поступак и одлучивање о накнади штете.

Такође, прецизније је уређено право на удруживање и истовремено извршено усклађивање са међународним стандардима који уређују положај, односно права судија.

Извршена је одговарајућа допуна, односно прецизирање у случају премештаја судије уз његову сагласност, а прецизиран је премештај без сагласности судије. Прецизирано је када се сматра да је суду промењен претежни део његове надлежности. Реч је о случају када је, због нових законских решења дошло до промене стварне или месне надлежности, па је због тога измењен и потребан број судија у суду, с тим што судија може бити премештен само у суд истог степена који преузима надлежност укинутог суда.

Имајући у виду да је и упућивање судије изузетак од начела непреместивости судије, на предложени начин у Закону се врши додатно прецизирање потребних услова за упућивање судије у други суд.

За разлику од досадашњих одредби, због ефикасности и потребе за прецизношћу, предложено је да рад судија и председника судова вреднују комисије Високог савета судства. Комисије ће имати по три члана, при чему ће судије судова вишег степена вредновати рад судија судова нижег степена, имајући у виду њихово дуже радно искуство на судијској функцији, као и могућност увида у рад судија судова нижег степена. Против оцене судија има право приговора о којем одлучује посебна комисија Високог савета судства састављена искључиво од судија Врховног касационог суда, односно највишег суда у Републици Србији. Против одлука о приговору такође је обезбеђена правна заштита, која се може остварити у управном спору.

Предвиђа се да Високи савет судства за председника суда, уместо више кандидата, предлаже једног кандидата и тако се повећава значај поступка пред Високим саветом судства, као и значај његовог предлога. Предвиђено је да на тај начин поступа и када предлаже кандидата за избор судије уз појачавање транспарентности у раду овог

органа јер се предвиђа и да одлука о предлогу кандидата буде објављена на интернет страници овог органа.

Такође, у циљу обезбеђења увида јавности у погледу података о квалитету кандидата за председника највишег суда у Републици Србији, предвиђа се да се подаци о кандидатима објављују на интернет страници Високог савета судства. Такође се предвиђа и да су кандидати дужни да доставе и одговарајући програм о унапређењу рада судског система у Републици Србији.

Врши се прецизирање одредаба којим су прописани случајеви када постоји тежак дисциплински прекршај, а због којих се судија разрешава с обзиром да до застаревања предмета, што се сматра тешким дисциплинским прекршајем, може доћи и услед објективних околности независних од воље судије. Имајући у виду санкцију која је предвиђена, извршено је прецизирање у том смислу да до застаревања предмета може доћи само уколико је у питању несавестан рад судије, а не и када су у питању околности на које судија не може да утиче.

Предвиђа се додатна правна заштита у дисциплинском поступку против судија, па је предвиђено да се оваква правна заштита може остварити и против другостепене дисциплинске одлуке, и то у управном спору.

На кога и како ће утицати предложена решења?

Имајући у виду обим и садржину измена и допуна закона, на већ описани начин закон ће утицати на судије, односно судски систем у целини, укључујући и Високи савет судства као независног и самосталног органа који обезбеђује и гарантује независност и самосталност судова и судија, али и на странке и учеснике у судским поступцима, као и друштво у целини имајући у виду циљ који се законом жели постићи.

Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија) је у свом мишљењу о радној верзији овог закона навела да је закон у целини гледано позитиван и да као и текст Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова представља део реформског процеса који је у току. При изради Нацрта закона имале су се у виду и сугестије Комисије за измене текста у циљу ојачавања независности судства .

Закон неће изазвати посебне трошкове грађанима и привреди, односно малим и средњим предузећима, нити се с обзиром на материју коју уређује директно подстиче стварање нових привредних субјеката или тржишна конкуренција, али је несумњиво да је делотворно и ефикасно правосуђе важан стуб правне државе и владавине права.

Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

Мере које ће се током примене Закона предузети да би се остварило оно што се доношењем Закона намерава

Радни текст Закона о изменама и допунама Закона о судијама најпре је сачинила посебна радна подгрупа формирана на основу овлашћења из решења министра правде и државне управе којим је образована радна група састављена од угледних судија и правних стручњака за израду закона о изменама и допунама закона у области правосуђа, између осталог, полазећи од потребе да се обезбеди задовољавајући ниво независности судија.

Након завршетка рада на изради радног текста, радна верзија Закона је објављена на сајту Министарства правде и државне управе и јавна расправа посебно организована у Палати Србија дана 1. новембра 2012. године када је детаљно представљена радна верзија Закона. На ову јавну расправу су позвани представници свих врста и нивоа судова, Високог савета судства, представници јавних тужилаштава, адвокатуре, надлежних одбора Народне скупштине, професори правних факултетета, представници невладиних и међународних организација, Америчке амбасаде, Светске банке, ОЕБС, Делегације Европске комисије, Друштва судија Србије и Удружења тужилаца, као и други заинтересовани органи, установе и организације, уз учешће медија.

Истовремено су позвани сви заинтересовани да доставе коментаре, примедбе и сугестије на радни текст на датом обрасцу електронским путем.

Након сумирања резултата јавне расправе, када је радна група завршила рад на овом закону, Министарство правде и државне управе сачинило је текст радне верзије закона, објавило тај текст на интернет страници Министарства и упутило га на мишљење Европској комисији за демократију путем права (Венецијанска комисија), а након тога уважавајући резултате расправе и мишљење Венецијанске комисије, сачинило нацрт Закона

У циљу спровођења Закона биће предузете одговарајуће организационе мере за правилну примену Закона, као и мере које се, поред осталог тичу, формирања комисија за вредновање рада судија и председника судова, а у циљу обезбеђивања транспарентности приликом избора судије, односно председника суда, одговарајуће прилагођавање интернет страница надлежног органа.

Министар надлежан за послове правосуђа путем посебног акта ближе ће уредити поступак пријема судијских приправника.